PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Metsäsuomalaiset elivät aika omaleimaista elämää alkuperäisväestön keskellä. He säilyttivät oman kielensä, vanhakantaisen savon murteen, ja omaa nimistöään. **NÄYTTELYN AMANUENSSI ANTTI METSÄNKYLÄ**

10.12.14

Aurinko nousee

Helsingissä kello 9.12
ja laskee kello 15.13
Oulussa kello 10.12
ja laskee kello 14.09

Päivän sana

10.12. Te olette minun todistajani: onko muuta Jumalaa, muuta turvakalliota kuin minä? Minä en toista tunne! Jes. 44:8
11.12. Olkaa kärsivällisiä, veljet, Herran tuloon asti. Niin maamieskin: kärsivällisesti hän odottaa maan kallista hedelmää kevään ja syksyn sadonkorjuuseen saakka. Jaak. 5:7–11

Nimipäiviä

Tänään keskiviikkona: Jutta
Huomenna torstaina: Tatu, Daniel, Taneli

Mietelause

Me rakastamme sanoa muista suoran totuuden, mutta emme kuulla sitä muiden suusta, jos se koskee meitä itseämme.

Maria Jotuni

Lähetä merkkipäiväilmoitus Maaseudun Tulevaisuuteen
Merkkipäiväpalstalla julkaistaan vain päivänsankarin suostumuksella lähetettyjä merkkipäivätietoja. Kirjallisesti lähetettävissä tiedoissa tulee olla merkkipäivän viettäjän nimi, ikä, merkkipäivän ajankohta, titteli, kotipaikka ja mahdollinen lyhyt maininta merkkipäivän vietosta. Valokuvaksi käy mustavalko- tai värikuva, koolla ei väliä. Palsta on maksuton. Merkkipäivätiedon tulee olla toimituksessa viimeistään viisi päivää ennen lehden ilmestymistä. Tiedot postitetaan osoitteeseen: Maaseudun Tulevaisuus, ”Merkkipäivät”, PL 440, 00101 Helsinki, tai lähetetään sähköpostilla osoitteeseen *merkkipaivat@maaseuduntulevaisuus.fi*.

KOULUPÄIVÄKIRJA

Lukurauha

Olen kahlannut kahdet suomalaiset kirjamessut sekä kuunnellut kustantajien ja kirjailijoiden huolia infoissa ja tapaamisissa – sekä lukenut julkilausumia kirjan puolesta. Niiden yhteinen sävel on tämä: Miten kirjan käy?

Ja huonostihan siinä käy, ellemme löydä tilaa ja aikaa lukemiselle. Ihmisen ajankäytöstä ja kulutuskäyttäytymisestä kun tänä päivänä kilpailee niin moni houkutteleva suunta. Niistä keskeinen on tämä kaikkialle levittäytyvä niin sanottu sosiaalinen media (some), jonka jokaista liikettä kaupallinen tietotekniikka vahtii kuin verikoira lähellä olevia.

Voihan olla, että olemme tulleet taitekohtaan, kun tuossa brändissä sosiaalinen-sana korvautuukin vastasanalla: asosiaalinen. Siis kykenemätön sopeutumaan yhteiskuntaan. Uuden median lyhenne voisikin olla näin: asome, epäsosiaalinen media. Tähän saakka on ollut niin muodikasta jokaisen uutisen tai mielipiteen jälkeen pyytää osoittamaan peukun suunta tai kertomaan oma kommentti. Olemme tulleet sähköisen viestinnän asosiaalisen käyttäytymisen kyllästyspisteeseen. Niinpä asialliset tiedotusvälineet alkavatkin miettiä, onko järkevää antaa rökeltäjien kommentoida jokaista asiallista tiedotusta.

Erikoisen taidokkaasti, älyllisesti, Finlandia-palkittu Jussi Valtonen tuo romaanissaan He eivät tiedä mitä tekevät ilmi tämän some-hörheilyn mahdolliset seuraukset. Se nimittäin houkuttaa ja ottaa valtaansa kuin huume. Voi olla, että juuri kirjailija on oikea henkilö kertomaan, mihin me olemme menossa. Neurologit ovatkin jo huolissaan, että pitäisi pitää ”älypuhelintauko”, mitä se sitten tarkoittaneekaan. Koulukin on hylkäämässä oppikirjat ja uusii välineiksi tabletit ja puhelimet.

Mutta mitä tyhjiön tilalle? Se on lukeminen.

Kirjakulttuurin järjestöt ovat julistaneet ensi vuoden Kirjan vuodeksi. Eräs sen keskeinen teema on lukurauha. Tuo nimitys pani kaivamaan muistiinpanon, joka on mieltäylentävä. Jokainen sukupolvi on aina uudelleen viritettävä lukemaan. Se ei ole yhden vuoden tai yhden päivän juttu, opettaja sen tietää.

Niinpä luokassani kävi muutaman vuoden aikana ehkä yli tuhat kirjaa. Kun nyt ateistit jahtaavat, ettei päivänavauksissa saa olla uskonnollisuutta, niin luokassani se hetki oli lukuhiljaisuus. Voihan olla että jotkut tahot lukemisenkin kohta koulussa haluavat kieltää.

Oli siis uskomaton aamun hetki, kun murrosikää lähestyvät oppilaat lukivat pulpeteissaan. Muutamaa poikaa ei kirja kiinnostanut, he lukivat erillisessä lukupulpetissa päivän sanomalehteä ja kahta iltapäivälehteä ja vieressä lukulaiskanlinnassa muutama oppilas kylkimyyryssä omia tuomiaan kirjoja.

Kirjoitin muistikirjaani: ”Tuskin koskaan olen opettajaurallani kokenut tätä ihmistä kunnioittavaa hiljaisuutta luokassa, kun kolmekymmentä oppilasta lukee. Voin kuunnella hiljaisuutta.”

Kun sitten sanoin, että joko aloitetaan, edessä oli matikan tunti, kuulin: Ei vielä.

Tuskin mikään muu hetki olisi ollut antoisampi aloittaa matematiikan tunti.

MATTI SUMMANEN
on vantaalainen kirjailija ja opettaja.

matti.summanen@pp1.inet.fi

HELMI HELMINEN/MUSEOVIRASTON KUVAKOKOELMAT

Juhoilan talon piha rakennuksineen Ruotsissa. 1930.

Metsäsuomalaiset raivasivat viljelysmaita Ruotsissa

Suomesta Ruotsiin 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alussa muuttaneet ottivat kaskeamalla käyttöön uusia viljelysmaita ennen asumattomilta metsäseuduilta.

Metsäsuomalaisten elämään pääsee tutustumaan Kansallismuseon näyttelyssä.

Näyttely perustuu maisteri, kansa- ja kielitieteilijä **Astrid Reposen** sanastonkeruumatkallaan vuonna 1932 Suomen Kansallismuseolle hankkimiin noin 130 esineeseen. Esineet ovat maaseudulta, maalaistalon käyttöesineistöä, eivätkä ne ole koskaan aikaisemmin olleet esillä.

”Reponen teki kenttätutkimuksia laajoilla alueilla **Maija Juvaksen** ja **Helmi Helmisen** kanssa”, kertoo näyttelyn amanuenssi **Antti Metsänkylä**.

Vuosina 1930–32 kolmikko kokosi sanastoa erityisesti Ruotsin Vermlannin ja Kaakkois-Norjan suomalaismetsissä.

Reposen kokoelman esille tuominen on Metsänkylän mukaan tarjonnut Kansallismuseolle hyvän tilaisuuden esitellä myös vanhimman museon kokoelmissa olevan metsäsuomalaisesineen. Se on toinen **Alfred Segerstedtin** vuonna 1888 Helsingin yliopistolle lahjoittamista puisista kalenterisauvoista, jossa on kaksi vuosilukua 1700-luvulta.

”Tyypillistä metsäsuomalaisille on tuohenpunostekniikka, jonka taidon he veivät Ruotsiin”, Metsänkylä kertoo.

Kokoelman tuohipunosesineissä on muun muassa kontteja, virsuja ja hieno tuohitorvi.

Myös kaskimaan muokkaamisessa käytetty ”aatra”, ”oatra”, ”finnplogen” on kokoelmassa mukana.

”Tämä auratyyppi on levinnyt 1100-luvulla Suomeen kahta kautta, idästä ja Baltiasta”, Metsänkylä mainitsee.

Houkuteltiin verovapaudella

Muuttoliike Suomesta Ruotsiin jatkui 1500- ja 1600-lukujen taitteessa noin 60 vuoden ajan.

”Suurimmaksi osaksi muuttajat tulivat Itä-Suomesta kaskiviljelyalueelta, jossa ei riittänyt maita viljeltäväksi. Toisaalta Ruotsissa oli maita käyttämättä. Suomalaisia houkuteltiin useamman vuoden verovapaudella”, analysoi Metsänkylä muuton taustoja.

Suomalaiset elättivät itsensä kaskiviljelyllä, mutta heillä oli muitakin elinkeinoja. Metsästyksen ja kalastuksen ohella moni sai työtä kaivosteollisuudesta.

”Metsäsuomalaiset elivät aika omaleimaista elämää alkuperäisväestön keskellä. He säilyttivät oman kielensä, vanhakantaisen savon murteen, ja omaa nimistöään”, Metsänkylä kertoo.

”Paljon puhutaan myös, että metsäsuomalaiset olivat noitien maineessa ja he osasivat loitsuja.”

Suosittu tutkimusseutu

”Kadonneet” suomalaiset keksittiin, kun suomalaistutkijat 1800-luvulta alkaen löysivät tiensä suomalaismetsiin. Ensimmäinen tutkijoista oli **Carl Axel Gottlund**, joka viitoitti tietä muille kesällä 1817 alkaneesta ensimmäisestä Taalainmaanretkestään lähtien.

Gottlund keräsi runoja, lauluja, loitsuja ja kansatieteellistä aineistoa. Myöhemmin hänen matkoistaan julkaistiin kirja Ruotsin suomalaismetsiä samoamassa.

Gottlundin ”löydön” jälkeen muutkin suomalaiset kielen-, kansatieteen- ja nimistöntutkijat ovat selvitelleet savolaislähtöisten metsäsuomalaisten elämää Ruotsin ja Norjan metsäseuduilla.

Viimeiset suomea puhuneet metsäsuomalaisten jälkeläiset elivät 1900-luvun jälkimmäisellä puoliskolla.

Sukututkimuksen kautta monet ruotsalaiset ja norjalaiset ovat löytäneet metsäsuomalaisjuurensa. Metsäsuomalaisuus on kummassakin maassa vahvassa nousussa.

Norjassa metsäsuomalaiset saivat vuosituhannen alussa kansallisen vähemmistön statuksen.

Osa Ruotsiin muuttaneista jatkoi matkaansa jo 1600-luvulla ruotsalaisten siirtolaisten mukana Atlantin yli Amerikkaan, lähinnä Delawareen.

Esineitä, kuvia ja kielinäytteitä

Näyttelyssä voi tutustua esineiden ohella tutkijoiden kenttämatkoillaan ottamiin valokuviin suomalaismetsistä sekä kuunnella ääninäytteitä metsäsuomalaisten kirjeistä ja elämästä.

Näyttelyyn liittyy muun ohella myös oheisohjelmaa. Kevätkaudella järjestetään tutkijatapaamisia, tapahtumapäiviä ja työpajoja. Niistä löytyy ajantasaista tietoa Kansallismuseon nettisivuilta.

MAIKKI KULMALA

Finnskogar – Metsäsuomalaiset -näyttely Kansallismuseossa Helsingissä 16.8.2015 asti.
www.kansallismuseo.fi

MATTI HUUHKA/KANSALLISMUSEO

Tuoli Östmarkista Ruotsista. Astrid Reposen kokoelmasta.

ASTRID REPONEN/MUSEOVIRASTON KUVAKOKOELMAT

Raiskin talon aitta ja vinttikaivo Nyskogassa Ruotsissa. 1930.

MATTI HUUHKA/KANSALLISMUSEO

Suolakopsa Nyskogasta Ruotsista. Tuohityöt olivat tyypillisiä metsäsuomalaisille.

MENOT

Tapahtumat

Joulumyyjäiset ja revontulilta Koilliskairan luontokeskuksessa 11.12. alkaen klo 14.
Kansallispuistokummi Saimi Hoyer kertoo sienikirjastaan, -harrastuksestaan ja suosikkiresepteistään Kolin luontokeskus Ukossa 12.12. klo 14–15.
Kaapelin joulu Helsingin Kaapelitehtaalla 12.–21.12.
Metsästäjäliiton erätulet Juukan ampumaradalla P-Karjalassa 13.12. klo 14 ja Kouvolassa Raviradalla klo 11.
Vanhan Suurtorin joulumarkkinat päättyvät Turussa ensi viikonloppuna 13.–14.12. klo 11–17.
Wetterhoffin korttelijoulu Hämeenlinnassa 13.–14.12. klo 10–15.
Wanhan Holviston joulu Haminassa 13–14.12.
Menneen ajan joulumarkkinat Lohjalla 13.–14.12.
Satakuntalainen joulutori järjestetään Porissa Eetun aukiolla 13.–22.12. klo 10–18.
Joulumyyjäiset Salpalinja-museossa Miehikkälässä 14.12.
Tuomaan markkinat Helsingin Senaatintorilla 21.12. asti klo 10–19.

Näyttelyt

Sali ja studio: Pauli Vanhala Mikkelin valokuvakeskuksessa 12.12. asti.
Emil Aaltosen taideaarteet Emil Aaltosen museossa Pyynikinlinnassa Tampereella 15.12. asti.
Joulu Ruissalon kasvitieteellisessä puutarhassa 6.1. asti päivittäin klo 10–16. Suljettu 24.–25.12. ja 31.12.–1.1.
Unelmia ja elämyksiä: Suomen eturivin taiteilijoiden teoksia Galleria Uusitalossa Inkoossa 20.12. asti.
Päivi Latvalan eläinaiheisia akryylimaalauksia, ”Poiki meillä eilen lehmä” Mikkelin GalleriArissa 31.12. asti.
Hyönteisloistoa kotoa ja kaukomailta Biologisessa museossa Turussa. Pysyvä näyttely avautui joulukuun alussa.

RAHAPELIT

Veikkausvihjeet

Kierros 50

		1-s.		64-s.
1	Leicester – Manchester C	2		2
2	Burnley – Southampton	2	x	2
3	Crystal P – Stoke	1	1	x
4	Chelsea – Hull	1	1	
5	Sunderland – West Ham	x	x	2
6	West Brom. – Aston Villa	x	x	
7	Arsenal – Newcastle	1	1	
8	Bournemouth – Cardiff	1	1	
9	Bolton – Ipswich	x	1	x
10	Leeds – Fulham	2		2
11	Birmingham – Reading	1	1	x
12	Brentford – Blackburn	1	1	x
13	Sheffield W – Wolves	1	1	

Palautusaika päättyy la 13.12. klo 16.55.

Oikeat tulokset:

Kierros 49

Vakio: 1x1 xx1 222 111x

Lotto: 12, 13, 17, 19, 21, 25, 37
Lisänumerot: 7, 22
Tuplausnumero: 36

Lauantai-Jokeri: 3 0 4 9 2 5 6

Toto75:		poissa
1. lähtö:	4	3
2. lähtö:	6	5
3. lähtö:	2	8
4. lähtö:	3	–
5. lähtö:	9	5, 12
6. lähtö:	15	–
7. lähtö:	1	10

Tupla-annos suomalaista ruoka- ja käsityöperinnettä!

Miten valmistetaan hämäläinen näkkileipä, puolukkaröntöset, ranskalainen jouluhalko tai vaikkapa oikeaoppinen klimppisoppa?

Maaseudun tulevaisuuden keittiössä esittelee noin 200 koeteltua ja herkulliseksi todettua ruokaohjetta, joista valtaosa on aiemmin julkaistu Maaseudun Tulevaisuuden ruokasivuilla.

Kotimaiset raaka-aineet toimivat reseptien punaisena lankana. Kirja näyttää, kuinka meille tutuista aineksista voi loihtia sekä suomalaisia perinneherkkuja että maailmalla maistuvia makuja.

• • •

Kotijuustoja on valmistettu Suomessa vuosisatoja, ja arkipäivää se oli meillä 1900-luvulle asti.

Juusto muotissa raottaa perinteisten talonpoikaisjuustojen valmistuksen saloja. Mukana on lisäksi laaja kokoelma Katja Hagelstamin sykähdyttävän kauniita kuvia Suomen suurimman juustomuottikokoelman kauneimmista yksilöistä aina 1700-luvulta alkaen.

TILAUSKORTTI

MAAHENKI maksaa tilauksen postimaksun

• Kyllä kiitos! Tilaan ☐ kpl **Maaseudun Tulevaisuuden Keittiössä ja Juusto muotissa** kirjat hintaan 50 € (ovh. yhteensä 88 €). Hintaan lisätään postituskulut.
• Voit tilata kirjat myös Maahengen verkkosivuilta **www.maahenki.fi**. Kirjoita verkkokaupan hakukentään **MTlukija2**.
• Voit tilata kirjan myös puhelimitse soittamalla numeroon 09-7512020.

ETUNIMI | SUKUNIMI
LÄHIOSOITE
POSTINUMERO | POSTITOIMIPAIKKA
PUHELIN | SÄHKÖPOSTI

☐ Kyllä kiitos! Haluan saada Maahenki Oy:ltä uutisia, tarjouksia tai tietoa uutuuksista sähköpostitse.

TÄYTÄ, LEIKKAA IRTI JA POSTITA!

Maahenki Oy
Tunnus 5010879
00003
Vastauslähetys